

ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

9

**ETKİNLİKLERLE
ÖĞRENİYORUM**

5. ÜNİTE

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 9

5. ÜNİTE ETKİNLİKLERİ

1.
ETKİNLİK

Ünite	Gönül Coğrafyamız
Kazanım	– İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini fark eder.
Etkinlik Adı	Eşleştirme

İslam medeniyetinin ana dönemlerini uygun tarihler ile eşleştiriniz.

İSLAM MEDENİYETİNİN ANA DÖNEMLERİ

DÖNEMLER	EŞLEŞTİRME		TARİHLER
1. Abbasiler Dönemi	1	A. (750-1258)
2. Osmanlılar Dönemi	2	B. (1040-1308)
3. Emeviler Dönemi	3	C. (1299-1923)
4. Dört Halife Dönemi	4	D. (622-632)
5. Asr-ı Saadet Dönemi	5	E. (661-750)
6. Selçuklular Dönemi	6	F. (632-661)

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 9

5. ÜNİTE ETKİNLİKLERİ

2. ETKİNLİK

Ünite	Gönül Coğrafyamız
Kazanım	– İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini fark eder.
Etkinlik Adı	Doğru - Yanlış

Aşağıdaki ifadeleri doğru ise D, yanlış ise Y harfi ile işaretleyiniz.

1- İslam medeniyetinin temel kurucu unsuru Kur'an vahyi ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sünnetidir.

2- Raşit Halifeler Dönemi'nde Müslümanlar karşılaştıkları problemleri Kur'an ve sünnetteki ilkelerle çözerek İslam medeniyetinin köklerini sağlamlaştırmıştır.

3- Emeviler Dönemi her alanda ihtilafların ortadan kalktığı, birlik ve beraberliğin korunduğu iç çatışmaların yaşanmadığı bir dönem olmuştur.

4- Kur'an'ın yazılı bir Mushaf hâline gelmesi ve Hz. Peygamber'in hadislerinin kitaplaştırılması Emeviler Dönemi'nde gerçekleşmiştir.

5- Abbasiler ve Osmanlılar Dönemi'nde hilafet kurumu en uzun ve kesintisiz dönemlerini yaşamıştır.

6- Abbasiler Dönemi İslami ilimlerin temellerinin atıldığı ve henüz itikadi ve fıkhi mezheplerin oluşmadığı bir dönemdir.

7- Türklerin Emeviler Dönemi'nde başlayan İslamlaşma süreci Abbasiler Dönemi'nde hız kazanmıştır.

8- Türklerin Müslüman olmasıyla İslam dünyası her alanda yeni bir dinamizm kazanmış ve İslam dini fetihler yoluyla Avrupa'ya ve soğuk coğrafyalara kadar uzanmıştır.

9- İslam dini Selçuklular Dönemi'nde Anadolu'ya, Osmanlılar Dönemi'nde de Balkan coğrafyasına yerleşip kök salmıştır.

10- Müslümanlar, İslam kardeşliği ve ayrılığa düşmeme ilkesini on beş asır boyunca titizlikle uygulamış ve ayrılığa düşmemiştir.

Ünite	Gönül Coğrafyamız
Kazanım	– İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini fark eder.
Etkinlik Adı	Yazalım

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere uygun isimleri yazınız.

KOMUTANLAR:

Halit b. Velid, Ukbe b. Nafi,
Sultan Alparslan, Tarık b. Ziyad,
Sad b. Ebi Vakkas, Fatih Sultan
Mehmet, Amr b. el-As

ŞEHİRLER:

Konya, Şam, Kurtuba, Kudüs,
Bağdat, İstanbul, Kahire, Tunus

ÂLİM VE VELİLER:

İmam-ı Azam Ebu Hanife,
Muhyiddin İbn Arabi, İbn Rüşd,
Ebu Eyyub el-Ensari, Ukbe b.
Nafi, Mevlana Celaleddin Rumi,
İmam Şafii, Amr b. el-As

İSLAM MEDENİYETİNİN YAYILDIĞI COĞRAFYALAR

FETHEDİLEN BÖLGE	FETHEDEN KOMUTAN	ÖNEMLİ ŞEHİR	ÖNEMLİ ÂLİM VE VELİ
Filistin Bölgesi
Suriye Bölgesi
Irak Bölgesi
Anadolu
Marmara Bölgesi
Mısır Bölgesi
Mağrip Bölgesi
Endülüs

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 9

5. ÜNİTE ETKİNLİKLERİ

4. ETKİNLİK

Ünite	Gönül Coğrafyamız
Kazanım	– İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini fark eder.
Etkinlik Adı	Tamamlayalım

Metinde boş bırakılan yerleri tabloda verilen uygun ifadelerle tamamlayınız.

Ülkeler:	Şehirler:	Kişiler:	İsimler:	Eserler:
Türkistan, Hindistan, Balkanlar, Babürler	Mekke, Kudüs, Bosna, Kerbela, Medine, Necef	Hız. Ali, İmam Buhârî, İmam Mâturidî, Mehmet Akif Ersoy, Hoca Ahmet Yesevî, Muhammed İkbal, İbn Sinâ, Mevlânâ Celaleddin Rumi, Ali Kuşçu, İmam Ebu Hanife, Abdülkâdir-i Geylanî,	Hâdimu'l-Harameyn, İsrâ, Miraç, Surre Alayı, Mescid-i Aksâ, Kur'an	Tac Mahal, Mostar Köprüsü

Müslüman Türklerin İslam Medeniyetine Hizmetleri

Orta Asya'daki yurtlarında Abbasiler Dönemi'nde kalabalık topluluklar hâlinde Müslüman olan Türkler, İslam dinine samimiyetle bağlanmış ve bu yolda pek çok alanda etkinlik göstermişlerdir. ---, İmam Tirmizî, ---, Farabi, ---, Zemaşerî ve --- gibi önemli ilim adamlarının hepsi ---'da yetişmiştir.

Pir-i Türkistan olarak bilinen büyük İslam mutasavvıfı ---, yetiştirdiği alperen ve gazi dervişleri Anadolu'ya göndermiş ve Selçuklular Dönemi'nden itibaren İslam'ın bayrağının buralara taşınmasına öncülük etmiştir. Bu dönemde Belh şehrinde doğmuş büyük sufi ---, küçük yaşta Anadolu'ya göç etmiştir.

Osmanlı padişahları, Yavuz Sultan Selim'den itibaren Hicaz bölgesine, --- ve --- şehirlerine hâkimiyet kurup halife olunca kendilerini bu "iki mukaddes şehrin hizmetkârı" anlamına gelen "----" sıfatıyla nitelendirmişlerdir.

Osmanlılarda --- adı verilen kervanlar, hacılara dağıtılmak üzere Mekke ve Medine'ye gönderilen değerli eşya, hediyeler ve çeşitli merasimlerle yola çıkar ve belirlenen şehirlerde molalar vererek Kâbe'ye kadar yoluna devam ederlerdi.

Meleklerin Hz. Peygamberî, geceleyin Mekke'deki Mescid-i Harâm'dan alıp çevresiyle mübarek olan --- şehrindeki ---'ya götürmesine --- adı verilir. Bunun ardından manevi âlemlere çıkarılmasına ise --- denir. Bu nedenle Osmanlılar ilk kibleleri olan bu şehre sahip çıkmışlar, imarına ve halkının huzur içinde yaşamasına büyük önem vermişlerdir.

Osmanlılar Irak bölgesinde İslam medeniyetinin korunmasına özen göstermişlerdir. Bağdat şehrinde bulunan Hanefî mezhebinin kurucusu ---'nin ve Kadiri tarikatının piri ---'nin türbeleri ile Bağdat yakınlarındaki --- ve --- şehirlerinde bulunan --- ve onun neslinden gelen bazı ehl-i beyt imamlarının türbeleri de bunlardandır.

Osmanlılar ---da cami, medrese, han ve hamam gibi pek çok mimari eserler yapmıştır. Vardar Nehri üzerinde, Fatih Sultan Mehmed Han tarafından yaptırılan Taş Köprü, Filibe'de Sultan Murat Hüdavendigâr Camii, Yunanistan Kavala'da Mehmet Ali Paşa Medresesi, --- da Mimar Hayreddin tarafından yapılan --- bunlardan bazılarıdır.

Gaznelilerden itibaren Türk-İslam devletleri döneminde yapılan pek çok cami ve mimari eser ---'a maddi ve manevi büyük zenginlikler katmıştır. --- döneminde yapılan ve dünyanın yedi harikasından biri sayılan ---, bunun güzel örneklerindedir.

I. Dünya Savaşı ve sonrasında bir şair ve düşünür olan --- (1873-1936) yazdığı şiir ve yazılarla bağımsızlık ve mücadele ruhunu diri tutmuştur. Sömürgecilere karşı ülkesinin bağımsızlığı için çalışmıştır, ---'dan aldığı ilhamla yazdığı şiir ve yazılar ile asrın idrakine ve gelecek nesillere İslam'ın hak din olduğunu açıklamıştır. Onun bu durumu ve konumu Hindistan'da yetişen Pakistanlı şair ve düşünür --- (1877-1938) ile bire bir benzerdir.

Ünite	Gönül Coğrafyamız
Kazanım	– İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini fark eder.
Etkinlik Adı	Yazalım

İsimleri verilen cami ve eserleri tabloda uygun yere yazınız.

Mescid-i Aksa

Kurtuba Camii

Mescid-i Nebi

Kayrevan Camii

Süleymaniye Camii

Emevi Camii

Tac Mahal

Hicaz Bölgesi

Şam ve Bağdat
Bölgesi

Kudüs ve Çevresi

Hint Alt Kıtası

Anadolu ve Balkanlar

Endülüs

Kuzey Afrika
(Mısır ve Mağrip Bölgesi)

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 9

5. ÜNİTE ETKİNLİKLERİ

1. “Medeniyet, tanımı itibarıyla bütün insanlığa hitap eden tarih olgusudur. Tek kişi ya da insanlığa dönük cephesiyle medeniyet, insanın sadece fiziki ya da fizyolojik ihtiyaçlarına cevap veren bir sistem olmakla kalmaz. Aynı zamanda manevi-ahlaki, metafizik ve kültürel isteklerini de karşılamak amacını taşır. İnsanı bütün cepheleriyle ele alır.” (Sezai Karakoç, Düşünceler ve Kavramlar I, s. 7.)

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadan çıkarılabilecek en kapsamlı yargıdır?

- A) Bireyde değerlerin oluşumu ilk olarak okulda aldığı eğitimle başlar.
B) Medeniyet toplumda var olan din, dil, ahlak, örf ve âdetleri kapsar.
C) Medeniyet bir toplumun yaşam tarzı, yeme, içme ve giyim alışkanlıklarıyla ilgilidir.
D) Yeryüzünde kültürel özellikleri birbirinin aynısı olan iki medeniyete rastlamak mümkün değildir.
E) Medeniyet maddi ve manevi unsurları ile toplumu kuşatır ve onun her türlü ihtiyacını karşılar.

2. Endülüs, İber Yarımadası'na (İspanya ve Portekiz) Müslümanlar tarafından verilen isimdir. En önemli şehirleri, Kurtuba, Gırnata ve İsbiliye'dir. Yarımadanın fethi 8. yüzyılda Emevi komutanlarından Tarık b. Ziyad tarafından başlatılmıştır. Bölge 15. yüzyılın sonuna kadar İslam medeniyetinin Avrupa'daki merkezi olmuştur. Pek çok mimari ve ilmî eserin hayat bulduğu bölge, ortaya çıkan iç karışıklıklar sebebiyle çok sayıda devlete bölünmüştür. Son olarak 1492'de Beni Ahmer Devleti'nin de yıkılmasıyla burada İslam hâkimiyeti son bulmuştur.

Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı bulunmamaktadır?

- A) Endülüs'te yetişmiş en önemli ilim adamı kimdir?
B) Endülüs kim tarafından fethedilmiştir?
C) Endülüs'ün kaybedilmesinin sebebi nedir?
D) Endülüs'te İslam hâkimiyeti ne zaman sona ermiştir?
E) Endülüs hangi kıtada yer almaktadır?

3. “Ey insanlar! Sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerliniz en takvalı olanınızdır. Allah her şeyi bilmektedir ve her şeyden haberdardır.” (Hucurât suresi, 13. ayet.)

Bu ayetten hareketle;

- I. İnsanlar tanışıp bilşinler diye farklı milletlere ayrılmıştır.
II. İnsanların Allah (c.c.) katında en kıymetlisi en takvalı olanıdır.
III. Hiçbir şey Allah'ın (c.c.) bilgisi dışında gerçekleşemez.

yargılarından hangisine/hangilerine ulaşılır?

- A) Yalnız II
B) Yalnız III
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

4. **Aşağıdaki ifadelerden hangisi İslam medeniyetinin farklı coğrafyalarda yayılmasının nedenlerinden biri değildir?**

- A) Müslüman tüccarların gittikleri coğrafyalarda sergiledikleri dürüstlük, adalet ve helal kazanç konusundaki titizlikleri insanları etkilemiştir.
B) İslam dünyasında yetişen birçok âlim, İslam medeniyetinin güçlü ve sağlam temeller üzerinde yükselmesine katkıda bulunmuşlardır.
C) İslam medeniyetinin farklı havzalara taşınmasında pek çok komutan ve devlet adamı önemli görevler üstlenmiştir.
D) Hoca Ahmet Yesevî dergâhında yetişen alperenler İslam'ı yaymak için farklı coğrafyalara gitmişlerdir.
E) İslam devletlerinde hukuka önem verilerek adil ve merhametli bir yönetim sergilenmesi pek çok topluluğun Müslüman olmasını sağlamıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 9

5. ÜNİTE ETKİNLİKLERİ

5. İslam medeniyeti, farklı itikadi ve ameli mezheplere sahip Müslümanları Kur'an ve sünnet ölçüleri içinde hoşgörü ile karşılamıştır. Değişik coğrafyalardaki müminleri bir araya getirmiş ve birlikte yaşama tecrübesini en güzel şekilde gerçekleştirmiştir. İslam medeniyeti Türkçe, Arapça, Farsça yazılan eserlerle zenginleşmiştir. Müslümanlar, yabancı kültürlerle karşılaştıkları andan itibaren ilk iş olarak farklı alanlardaki Yunanca ve Farsça eserleri Arapçaya çevirmişlerdir. İlim her nerede olursa olsun müminin yitik malı kabul edilmiştir. Hatta Abbasiler döneminde Yunan, Fars ve Hint literatürüne ait tıp, matematik, astronomi alanlarında pek çok eser tercüme edilmiştir.

Metinden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İslam medeniyetinin temel düsturlarından biri de çokluk içinde birlik ilkesidir.
- B) İslam dini tabii ve insani farklılıkları bir zenginlik olarak kabul etmiş ve muhafaza etmiştir.
- C) Müslüman toplumlar kendi dillerinde yazdıkları eserlerle İslam medeniyetine katkıda bulunmuşlardır.
- D) Müslüman tüccarlar dünyanın farklı yerlerinde sergiledikleri dürüstlükleriyle insanları etkilemişlerdir.
- E) Müslümanlar farklı kültürlerle açılarak hikmet peşinde olmuşlar ve başka toplumların ilminden faydalanmışlardır.
6. İslam, doğduğu coğrafyadan dünyanın farklı yerlerine ulaşmış ve oralarda yaşayan insanlar İslam'ın inanç ve ahlak ilkelerini benimseyerek Müslüman olmuşlardır. Bu sebeple Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarında çok geniş bir coğrafyada İslam medeniyetinin izlerini görmek mümkündür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi İslam medeniyetinin izlerinin yoğun olarak görüldüğü bölgelerden biri değildir?

- A) Latin Amerika
- B) Kuzey Afrika
- C) Hint Alt Kıtası
- D) Anadolu ve Balkanlar
- E) Şam ve Bağdat Bölgesi

7. Türkler, Osmanlı Devleti Döneminde Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarında yer alan çok geniş topraklar ve bölgeler üzerinde hakimiyet sağlamıştır. Bu bölgelerde yer alan İslam eserlerini muhafaza ve imar ettikleri gibi bunlara yenilerini de eklemiştir. Hatta Osmanlı padişahları başka ülkelerin krallarından farklı olarak yaptıkları saraylar ile değil, her biri özel bir sanat eseri olan muhteşem camiler ile meşhur olmuşlardır. Kuşkusuz bu hususta pek çok nedenin yanında onların Hz. Muhammed'in (s.a.v.) şu hadisi de etkili olmuştur: "Her kim Allah için bir mescit bina ederse, Allah ona cennette bu mescidin benzeri (bir köşk) bina eder." (Müslim, Zühd, 44.)

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Osmanlı padişahlarının inşa ettirdiği camilerden biri değildir?

- A) Fatih Camii
- B) Selimiye Camii
- C) Ayasofya Camii
- D) Süleymaniye Camii
- E) Sultan Ahmet Camii

8. Aşağıdakilerden hangisinde verilen âlim ve eser eşleştirmesi doğru değildir?

- A) İbn Arabî: Fusûsü'l-Hikem
- B) İbn Haldun: Mukaddime
- C) İbn Sinâ: el-Kânun fi't-Tıbb
- D) Mevlânâ Celaleddin Rumi: Mesnevi
- E) Hoca Ahmed Yesevî: Divânü Lugâti't-Türk

9. İslam medeniyetinin havzalarından biri olan Türkistan bölgesi hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Arapçada "Nehrin öbür yakası" anlamına gelen Mâverâünnehir Seyhun ve Ceyhun nehirleri arasında kalır.
- B) Tebriz, Kabil, Herat ve Kandehar pek çok ilim ve fikir adamının yetiştiği Türkistan'ın en önemli şehirlerindedir.
- C) Türklerin yurdu, memleketi anlamına gelen Türkistan Orta Asya'nın merkezî bölgesinde yer almaktadır.
- D) İmam Buhari, İmam Mâturidî, Farabi, İbn Sina ve Ali Kuşçu gibi önemli ilim adamları burada doğup yetişmiştir.
- E) Satuk Buğra Han ve Timur gibi devlet adamları ilme önem verip âlimleri himaye etmiş ve İslam medeniyetinin gelişmesine katkı sağlamışlardır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 9

5. ÜNİTE ETKİNLİKLERİ

10. İslam medeniyetinin başlıca tarihî dönemleri vardır. Bu dönemler kendilerine has bazı özellikleri ile ön plana çıkmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde verilen özellik sadece o döneme ait değildir?

- A) Asr-ı Saadet ve Dört Halife: Başlangıç ve Kuruluş Dönemi
- B) Emeviler: Oluşum ve Yayılma Dönemi
- C) Abbasiler: Gelişim ve Kökleşme Dönemi
- D) Selçuklular: Fetih ve Zaferler Dönemi
- E) Osmanlılar: Kurumlaşma ve Bütünleşme Dönemi

11. Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti Akraba Türk Topulukları ve Müslüman Ülkeler ile İslam kardeşliği ve insani yardımlaşma faaliyetleri çerçevesinde yakın ilişkiler kurmaktadır. Bunun bir neticesi olarak İslam ülkelerinde hem geçmişte ata yadigarı olan ibadet yerleri ve kültürel eserler onarılmakta hem de ihtiyaç olan bölgelere yenileri yapılmaktadır. Kıtık olan bölgelere su kuyuları açılmakta, gıda yardımı ve kurban bağışları ulaştırılmaktadır. Mabetsiz yerlere cami ve mescitler yapılmakta, eğitim imkânı sağlamak için okullar inşa edilmektedir. Hastalık ve sağlık sorunları yaşayan yerlere hastaneler kurulmakta, ilaç ve tedavi malzemeleri ulaştırılmaktadır. Bütün bunlar fedakâr ve iyiliksever milletimiz tarafından desteklenmekte ve hayır yolunda bir yarış olarak görülmektedir. Bu konuda kamu kurumları ile özel vakıflar ve sivil girişimler birlikte hareket etmekte ve birbiriyle dayanışmaktadır. Bu çabaların sonucunda milyonlarca insana ulaşılmış ve gönül coğrafyamızın pek çok sorunları giderilmiştir. Bu çabalar sonucunda devletimiz ve milletimiz kişi başına düşen yardım miktarı olarak bütün dünyada birinciliğe yerleşmiş ve en iyiliksever ve yardımsever ülke ve ulus olmuştur.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İhtiyaç olan yerlerde yardım kuruluşlarımız cami ve okul inşa etmiştir.
- B) Türkiye'nin farklı ülkelerdeki iş birliği alanlarından biri de eğitimidir.
- C) Türkiye'nin muhtaç bölgelere yardımı kurban bağışıyla sınırlıdır.
- D) Son yıllarda Türkiye dünyadaki en iyiliksever ülke olmuştur.
- E) Yardım faaliyetlerine kamu kurumları da katılmaktadır.

12. “Ey insanlar! Sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerliniz en takvalı olanınızdır. Allah her şeyi bilmektedir ve her şeyden haberdardır.” (Hucurât suresi, 13. ayet.)

Aşağıdakilerden hangisinde bu ayette ifade edilen tutum ve hassasiyet vurgulanmaktadır?

- A) “Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki esirgenesiniz.” (Hucurât suresi, 10. ayet.)
- B) “Ey müminler! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın. Belki de onlar, kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da kadınları alaya almasınlar. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi ayıplamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir isimdir! Kim de tövbe etmezse işte onlar zalimlerdir. (Hucurât suresi, 11. ayet.)
- C) “Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahdır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O hâlde Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul edendir, çok esirgeyicidir.” (Hucurât suresi, 12. ayet.)
- D) “Sizden biri, kendisi için istediğini (Müslüman) kardeşi için de istemedikçe (gerçek anlamda) iman etmiş olamaz.” (Buhârî, İmân,7.)
- E) “Ey insanlar! Şunu iyi bilin ki Rabbiniz birdir, atanız da birdir... Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a; beyazın siyaha, siyahın beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük ancak takva ileldir...” (Ahmed b. Hanbel, V, 411.)

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 9

5. ÜNİTE ETKİNLİKLERİ

13. Medeniyet, Arapçada yerleşik olmak ve şehirli bir hayat tarzı yaşamak gibi anlamlar içerir. Medeniyet, farklı kültürlerin bir araya gelmesiyle oluşur ve evrensel bir nitelik taşır. Örneğin; Türk, Fars ve Arap kültürü birbirlerinden farklı olsa da her biri İslam medeniyetinin bir parçasıdır. Yine farklı ve büyük tarihî oluşumları ifade etmek için de İslam medeniyeti, Batı medeniyeti ve Çin medeniyeti gibi daha geniş kullanımlar tercih edilmektedir. Türkçede medeniyet kavramı yerine uygarlık kelimesi de kullanılır.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Medeniyet farklı kültürlerin bir araya gelmesiyle evrensel bir nitelik kazanır.
- B) İslam medeniyeti, bünyesinde birbirinden farklı kültürleri buluşturmuştur.
- C) Batı medeniyeti günümüzde dünya çapında egemen hâle gelmiştir.
- D) Türkçede uygarlık kelimesi medeniyet ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.
- E) Medeniyet kelimesi "şehirli olmak" anlamında da kullanılmaktadır.

14. İslam medeniyetinin oluşumundaki en önemli unsurlardan biri de dildir. İslam medeniyeti, Türkçe, Arapça, Farsça yazılan eserlerle zenginleşmiştir. Müslümanlar, yabancı kültürlerle karşılaştıkları andan itibaren ilk iş olarak farklı alanlardaki Yunanca ve Farsça eserleri Arapçaya çevirmişlerdir. Özellikle Abbasiler Dönemi'nde Yunan, Fars ve Hint literatürüne ait tıp, matematik, astronomi alanlarında pek çok eser tercüme edilmiştir. Bu iş için Abbasi Halifesi Me'mun zamanında Bağdat'ta - - - adında bir akademi kurulmuştur.

Parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Nizamiye
- B) Beytü'l-Hikme
- C) Ashab-ı Suffa
- D) Dârü'l-Erkam
- E) Dârü'l-Hikme

15. İslam'ı benimseyen ve bu dini bir yaşam tarzı hâline getiren Müslümanların, tarih boyunca farklı coğrafyalarda ortaya koydukları maddi ve manevi birikimlerin tümüne İslam medeniyeti denir. İslam medeniyetinin kaynağı vahiydir. Bu kaynaktan neşet eden bilgi ve irfan zamanla sanattan edebiyata, mimariden el sanatlarına, sözden müziğe Müslüman toplumların tüm eserlerinde kendini göstermiştir. İslam medeniyetinin oluşmasında özellikle Türk, Arap, Fars ve Hint kültürlerinin katkısı olmuştur. Müslümanlar, millet ve ümmet kavramlarını da İslam medeniyeti kavramıyla ilişkili olarak kullanmışlardır. İslam milleti ya da İslam ümmeti denince İslam medeniyetinin içine aldığı tüm milletlerin ruh ve ülkü birlikteliği de anlaşılır.

Bu parçadan hareketle İslam medeniyetiyle ilgili;

- I. Oluşumunda en fazla Fars ve Hint kültürleri etkili olmuştur.
- II. Millet ve ümmet kavramları da İslam medeniyetiyle ilişkili olarak ele alınmıştır.
- III. Müslümanların, tarih boyunca ortaya koydukları maddi ve manevi birikimlerin tamamıdır.

yargılarından hangisine/hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

Gönlü Coğrafyamız

1. ETKİNLİK

İSLAM MEDENİYETİNİN ANA DÖNEMLERİ

DÖNEMLER	EŞLEŞTİRME	TARİHLER
1. Abbasiler Dönemi	1	A. (750-1258)
2. Osmanlılar Dönemi	2	B. (1040-1308)
3. Emeviler Dönemi	3	C. (1299-1923)
4. Dört Halife Dönemi	4	D. (622-632)
5. Asr-ı Saadet Dönemi	5	E. (661-750)
6. Selçuklular Dönemi	6	F. (632-661)

2. ETKİNLİK

D 1- İslam medeniyetinin temel kurucu unsuru Kur'an vahyi ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sünnetidir.

D 2- Raşit Halifeler Dönemi'nde Müslümanlar karşılaştıkları problemleri Kur'an ve sünnetteki ilkelerle çözerek İslam medeniyetinin köklerini sağlamışlardır.

Y 3- Emeviler Dönemi her alanda ihtilafların ortadan kalktığı, birlik ve beraberliğin korunduğu iç çatışmaların yaşanmadığı bir dönem olmuştur.

Y 4- Kur'an'ın yazılı bir Mushaf hâline gelmesi ve Hz. Peygamber'in hadislerinin kitaplaştırılması Emeviler Dönemi'nde gerçekleşmiştir.

D 5- Abbasiler ve Osmanlılar Dönemi'nde hilafet kurumu en uzun ve kesintisiz dönemlerini yaşamıştır.

Y 6- Abbasiler Dönemi İslami ilimlerin temellerinin atıldığı ve henüz itikadi ve fihki mezheplerin oluşmadığı bir dönemdir.

D 7- Türklerin Emeviler Dönemi'nde başlayan İslamlaşma süreci Abbasiler Dönemi'nde hız kazanmıştır.

D 8- Türklerin Müslüman olmasıyla İslam dünyası her alanda yeni bir dinamizm kazanmış ve İslam dini fetihler yoluyla Avrupa'ya ve soğuk coğrafyalara kadar uzanmıştır.

D 9- İslam dini Selçuklular Dönemi'nde Anadolu'ya, Osmanlılar Dönemi'nde de Balkan coğrafyasına yerleşip kök salmıştır.

Y 10- Müslümanlar, İslam kardeşliği ve ayrılığa düşmeme ilkesini on beş asır boyunca titizlikle uygulamış ve ayrılığa düşmemiştir.

Cevap Anahtarı

3. ETKİNLİK

İSLAM MEDENİYETİNİN YAYILDĞI COĞRAFYALAR

FETHEDİLEN BÖLGE	FETHEDEN KOMUTAN	ÖNEMLİ ŞEHİR	ÖNEMLİ ÂLİM VE VELİ
Filistin Bölgesi	Ebu Ubeyde b. El-Cerrah	Kudüs	İmam Şafii
Suriye Bölgesi	Halit b. Velid	Şam	Muhyiddin İbn Arabi
Irak Bölgesi	Sad b. Ebi Vakkas	Bağdat	İmam-ı Azam Ebu Hanife
Anadolu	Sultan Alparslan	Konya	Mevlana Celaleddin Rumi
Marmara Bölgesi	Fatih Sultan Mehmet	İstanbul	Ebu Eyyub el-Ensari
Mısır Bölgesi	Amr b. el-As	Kahire	Amr b. el-As
Mağrip Bölgesi	Ukbe b. Nafi	Tunus	Ukbe b. Nafi
Endülüs	Tarık b. Ziyad	Kurtuba	İbn Rüşd

4. ETKİNLİK

Müslüman Türklerin İslam Medeniyetine Hizmetleri

Orta Asya'daki yurtlarında Abbasiler Dönemi'nde kalabalık topluluklar hâlinde Müslüman olan Türkler, İslam dinine samimiyetle bağlanmış ve bu yolda pek çok alanda etkinlik göstermişlerdir. **İmam Buhârî**, **İmam Tirmizî**, **İmam Mâtürîdî**, **Farabi**, **İbn Sînâ**, **Zemahşerî** ve **Ali Kuşçu** gibi önemli ilim adamlarının hepsi **Türkistan**'da yetişmiştir.

Pir-i Türkistan olarak bilinen büyük İslam mutasavvifi **Hoca Ahmet Yesevî**, yetiştirdiği alperen ve gazi dervişleri Anadolu'ya göndermiş ve Selçuklular Dönemi'nden itibaren İslam'ın buralara taşınmasına öncülük etmiştir. Bu dönemde Belh şehrinde doğmuş büyük sufi **Mevlânâ Celaleddin Rumi**, küçük yaşta Anadolu'ya göç etmiştir.

Osmanlı padişahları, Yavuz Sultan Selim'den itibaren Hicaz bölgesine, **Mekke** ve **Medine** şehirlerine hükümet kurup halife oluncu kendilerini bu "iki mukaddes şehrin hizmetkârı" anlamına gelen "**Hâdimü'l-Harameyn**" sıfatıyla nitelendirmişlerdir.

Osmanlılarda **Surre Alayı** adı verilen kervanlar, hacılara dağıtılmak üzere Mekke ve Medine'ye gönderilen değerli esya, hediyeler ve çeşitli merasimlerle yola çıkar ve belirlenen şehirlerde molalar vererek Kâbe'ye kadar yoluna devam ederlerdi.

Meleklerin Hz. Peygamberi, geceleyin Mekke'deki Mescid-i Harâm'dan alıp çevresine mübarek olan **Kudüs** şehrindeki **Mescid-i Aksâ**'ya götürmesine **İsrâ** adı verilir. Bunun ardından manevi âlemlere çıkarılmasına ise **miraç** denir. Bu nedenle Osmanlılar ilk kibleleri olan bu şehre sahip çıkmışlar, imarına ve halkın huzur içinde yaşamasına büyük önem vermişlerdir.

Osmanlılar Irak bölgesinde İslam medeniyetinin korunmasına özen göstermişlerdir. Bağdat şehrinde bulunan Hanefî mezhebinin kurucusu **İmam Ebu Hanîfe**'nin ve Kadiri tarikatının piri **Abdülkâdir-i Geylanî**'nin türbeleri ile Bağdat yakınlarındaki **Kerbela** ve **Necf** şehirlerinde bulunan **Hz. Ali** ve onun neslinden gelen bazı ehl-i beyt imamlarının türbeleri de bunlardandır.

Osmanlılar **Balkanlar**da cami, medrese, han ve hamam gibi pek çok mimari eserler yapmıştır. Vardar Nehri üzerinde, Fatih Sultan Mehmed Han tarafından yaptırılan Taş Köprü, Filibe'de Sultan Murat Hüdaoğdâr Camii, Yunanistan Kavalâda Mehmet Ali Paşa Medresesi, **Bosna**'da Mimar Hayreddin tarafından yapılan **Mostar Köprüsü** bunlardan bazılarıdır.

Gaznelilerden itibaren Türk-İslam devletleri döneminde yapılan pek çok cami ve mimari eser **Hindistan**'a maddi ve manevi büyük zenginlikler katmıştır. **Babürler** döneminde yapılan ve dünyanın yedi harikasından biri sayılan **Tac Mahal**, bunun güzel örneklerindedir.

1. Dünya Savaşı ve sonrasında bir şair ve düşünür olan **Mehmet Akif Ersoy** (1873-1936) yazdığı şiir ve yazılarıyla bağımsızlık ve mücadele ruhunu diri tutmuştur. Somürgecilere karşı ülkesinin bağımsızlığı için çalışmıştır; **Kur'an**'dan aldığı ilhamla yazdığı şiir ve yazılar ile asrın idrakine ve geleceğe nesillere İslam'ın hak din olduğunu açıklamıştır. Onun bu durumu ve konumu Hindistan'da yetişen Pakistanlı şair ve düşünür **Muhammed İkbâl** (1877-1938) ile bire bir benzemektedir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

CEVAP ANAHTARI

Hicaz Bölgesi

Mescid-i Nebi

Şam ve Bağdat
Bölgesi

Emevi Camii

Kudüs ve Çevresi

Mescid-i Aksa

Hint Alt Kıtası

Tac Mahal

Anadolu ve Balkanlar

Süleymaniye Camii

Endülüs

Kayrevan Camii

Kuzey Afrika
(Mısır ve Mağrip Bölgesi)

Kurtuba Camii

Cevap Anahtarı

Bakalım baş ka
neler varmış?

DÖGM Materyal

DÖĞM MATERYAL

Etkinlik
Kitabı

Soru
Havuzu

Video

Etkileşimli
Kitap

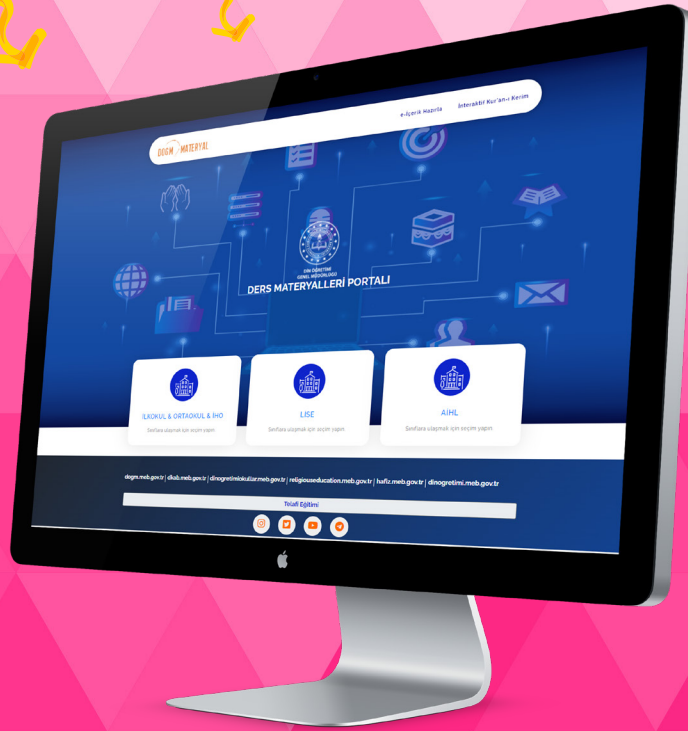
Çalışma
Kitabı

Etkinlik
Uygulamaları

İnfografi

Sesli
Kitap

Ders
Sunusu

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ